РОБОЧИЙ НАРОД

орґан української соціял-демократії в Канаді,
Виходить що тижня
В Винніпеґу, Ман. (Канада), під ч. 144 Higgins Ave.
Редактор і адміністратор Ів. Навізовський.
Передплата виносить $2.00 на рік, за границю так само.

"ROBOTCHYJ NAROD"
(THE WORKING PEOPLE).
THE OFFICIAL ORGAN OF THE
UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION.
(Affiliated with the S. D. Party of Canada).
THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA
Published weekly by
THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION
at 144 Higgins Ave. - - - Winnipeg, Man.
J. NAWIZOWSKY, EDITOR AND MANAGER.
Subscription $2.00 a year.

Address: Адресуйте:
"ROBOTCHYJ NAROD"
Box 3542 (Sta. B.) Winnipeg, Man. Can

Редакція за оголошеня не відповідає.

Військо а ми.

Консервативна ґазета ,,The Winnipeg Telegram'' з 8-го серпня, тріюмфуючи, подає, що в Канаді красно розвиваєть ся міліція. Сего року в Канаді ходить на військові вправи не меньше як 56.000 людий. В 1911 році ходило 44.000, в 1912 р. стало ходити 49.000, а сего року побільшилось о 7.000 від минувшого.

Додаючи сюди 17.000 постійно-записаного війська, то в Канаді є тепер 73.000 дорослив хлопів, котрі добровільно ходять на військові вправи.

До сего війська треба долучити ще 35 тисяч дітваків-школярів і кадетів, котрі тісно сполучені з міліціяю. А прилучивши 70.000 резерви і офіцирів, то маємо в Канаді 178 тисяч ,,оборонців'' вітчини.

З економічним розвитком Канади, розвиваєть ся і робітничий рух і, боючись того руху, боючись своїх власних горожан, канадийська буржуазія вживає усіх сил, аби обезпечити своє панованє, і для того орґанізує міліцію. В міліцію записують ся переважно або шовіністи Анґлійці та Скачмени, або канадийська молодь, напампована ще з школи мілітаризмом. На псуте шкільної молоді в Канаді працює 9.000 людий, котрі вщіплюють в дітваків жадобу вбийства і людоїдства. Історія як Злучених Держав так і инших країв вчить нас, що наймлене, або рекрутоване військо не розстрілює так робітників як се робить міліція зложена з адвокатів та банкових клярків, або 15-літних молоденьких, дурних ще, синів робітників.

Соціял-демократія на цілім сьвіті є проти війни і мілітаризму, бо війна є вбийство, а вбийство псує морально самих жовнірів, псує морально ціле людство, війна руйнує краї матеріяльно, а головним робом робітників і фармерів.

Европейські народи впрост гинуть під тягаром війська, тай Канада, дякуючи консерві, скоро не буде позаду. Кождий міліціонер обходить ся нам $150 річно, себто ціла міліція около $27,850,000. Недавно ми кричали проти Борденового стремлїня видати $35.000.000 на маринарку. Завалила ся маринарка, а в той час спокійно дивимось на те, що рік-річно луплять в нас 27 міліонів 850 тисяч долярів на непотрібних, а шкідливих вояків. С.Р.R. має сотки кораблів і йому треба оборони його маєтку на морю, та тому канадийські робітники і фармери мають будувати маринарку? Капіталісти мають маєтки, то ми маємо стеречи їх?!

Канадийський робітнику! Дивись! Буржуазія для охорони свого маєтку і для побореня нашого руху орґанізувала вже 178 тисяч війська, зложеного з наших синів і братів, засліплених шовінізмом і впоєних духом ,,геройства.'' Уряд не спиняєть ся, а ще більше обіцює набирати війська, ще більше дерти з нас податки і вічно тримати Канаду в небезпеці війни з Злученими Державами.

Буржуазія не спить, орґанізуєть ся сама, орґанізує і нас собі на поміч, а нам на погибель. Але ми підемо за прикладом робітників инших народів і проти буржуазних орґанізацій поставимо наші робітничі. Нашим завданєм є побоpенє мілітаризму в Канаді, вщіплюванє в народні маси нового духа, духа всесьвітної згоди.

Соціялізм має переробити людство з звірини на правдиво культурних людий, котрі будуть бридитись вбийством, як би воно не називалось, чи війна, чи здавленє бунту, чи вирок суду.

Робітнику! Твоє завданє є також увільнити Канаду від каїтв і жовнірів.

Початки мілітаризму.

В старинним і середновічнім віку аж до 18 столїтя не знали народи, що таке мілітаризм. І в тих віках провадили народи війни між собою, але в них не було того, що ми тепер називаємо мілітаризм, не було стоячого, вибраного з народу, вічно узброєного війська. Звичайно були три роди вояків. Коли прийшло до війни, то брали за оружиє самі мешканці. Опускали свої доми, варстати або лишали роботу на поли і йшли боронити вітчину. І звичайно таке військо бороло ся мужно і відважно і клало голову свою ратуючи вітчину від ворога. Такий рід узброєня називає ся н а р о д н а міліция. Або коли королї і князї бачили, що їх пановання в краю загрожене, наймали они звичайно мандруючих чужинців, які жили лише з того ремесла, і посилали їх бити ся з ворогом. Се було н а й м л е н е в і й с ь к о. Або боронили королїв та князїв їх слуги тай слуги їх підвладних рицарів. В мирі жили ті слуги по замках, їли тай пили на кошт доокoличних мужиків-хлїборобів. А підчас війни брали воякце ремесло й били ся з тим, з ким їм дїдич-рицар наказав. Се було ф е в д а л ь н е н а є м н е в і й с ь к о. (Февдальне зве ся тому, що дїдичі називають ся також февдалами, а дїдичівский лад — пановання февдалїзму).

Перший нарід, що мав з давен давна стале військо, удержуване в касарнях, окремо умундуроване і годоване коштом загалу, се були Турки. А їх військо се були ті славні яничари, половлені у християн дїти і виховані на турецьких сталих вояків. З европейських держав запровадила перший раз постійне військо франпуска держава у 18. столїтю, отже майже 200 лїт тому назад. Відтак пішли за єї приміром і иньші держави. Але першу велику узброєну армію поставили Пруси в минувшім столїтю. Із зміцненєм Прус починає ся по цілій Европі мілїтаристична горячка. Від 50 лїт стараєся кожда держава все більше і більше себе узброювати, висисає послїдні ґрейцарі з населеня і переливає їх в олово і канони, проповідує на кождім кроці мир а острить баґнети, готовлячи ся до погубної війни. Від 50 лїт жають европейскі мешканці в маґазинї пороху і динаміту, який кождої хвилї може вибухнути і згладити з лиця землї мілїони.

Шкоди мілїтаризму.

Ми пізнали в чім полягає суть мілїтаризму. Порядок, який приказує зібрати що найздоровших мужчин народу, зіпхати їх у велику касарню, прикувати там до довгої служби, давати збрую горожанам лише тоді, як вони в касарнї під надзором шаржі, порядок, який приказує дальше платити мешканцям на се убійче ремесло тяжкі податки, такий порядок називає ся мілїтаризмом. Сей порядок погубний передовсїм тим, що він приносить державі в е л и к і в и д а т к и, які мусить покрити нарід. Держава видає майже половину всїх приходів на удержанє мілїтаризму. Австрия видає рік річно 400 мілїонів корон на військо. Через се потребує держава гроший, она попадає у великі довги, і каже своїм горожанам платити високі податки. Але що звичайно накладають податки маючі через своїх заступників в парляментї і они не хотять своєї кривди, то ті податки спадають на бідний нарід. Держава здирає ті податки в тайний спосіб, накладаючи їх на споживні средства і на річи потрібні робочому народови до житя.

Ради душі спасеня.

— Навіть вбити такого злодія, то гріху не буде, думав пан Олейко, ходючи межи патиками.

Коли о першій годинї по опівночі скінчили роботу і йшли домів, то пан Олейко не пішов рікою, боючись, що коли лїд пічне валитись під грішником, аби і він не втопив ся. Пішов горою. Душа його була в страшнім переполосї, він відчував, що ті бакцилї гріху, які розпускав від себе Іванчук, прилипли до него, як зараза, що він став нечистий, опоганивши себе зближенєм до грішника. Відчував потребу молитви. Відійшов пару кроків від копальнї, прикляк під корчем, колїнами в сніг, і довго проказував молитви. І ось йому, мов блискавка стрілило в голову: ,,Вбий злодія і спасенна буде душа твоя''.

— Треба порадитись з отцем Дурою, сказав пан Олейко, встаючи на ноги: Чекай ти, драбуго! і помахав кулаком в напрямку ріки, де пішов Іванчук.

Се скоїлось у середу в ночи і аж до недїлї Олейко старав ся не здибатись і не говорити з Іванчуком. А той і не завважав, що старий фанатик позирає на него здалека вовчими очима, стискаючи в руках топорище.

Іванчук розповів в пятницю на соціялїстичнім мітінґу, що вже отворено на небі фабрику грошей; з того зробили хлопцї віц, висьміяли попів, особливо дісталось мійському парахови о. Дурі, котрого прозвали касіэром від небесного банку.

О. Дура довідавсь про те і, хоч не проминав нїодного казаня, аби не обкидати болотом соціялїстів, але сеї недїлї то була спеціяльна проповідь.

— Земля під тим провалить ся, хто лиш зблизить ся до соціялїста! Гріх смертельний, муки вічні! вигукував о. Дура на тих, хто поздоровкаєть ся з соціялїстом, або прийме його до хати, або поможе в бідї, чи хоробі. Цїлковито так як казав Христос: голодного нагодуй, голого вбери і т. д.

Пан Олейко сидів в перших лавках і аж завмерав, чуючи грізні викрики попа, а він-же так близько був коло Іванчука і навіть давав йому пару разів закурити. Олейкови здавалось, що ніжки під лавкою ломлять ся і він вже валить ся крізь землею. Але богу дякувати лавка витримала під ним аж до кінця служби божої.

По службі, коли вже вийшли всї люде, Олейко блїдий і знервований підійшов до о. Дури, вкляк перед ним, поцїлував руку і попросив о надзвичайну сповідь.

То справдї була надзвичайна сповідь. Коли о. Дура почув від пана Олейка, як Іванчук ,,зневажає'' гроші, очи попа засьвітились гадючим огнем і він як найпильнїще взяв ся до очищеня Олейка від гріхів.

—Чи хочеш душу свою спасти і дістати вічне відпущенє усїх гріхів, твоїх і твоєї родини?—запитав о. Дура....

— Хочу, тремтїв Олейко, відчуваючи таке, мов би хтось йому пропонував купити доброго льота за малі гроші.

—Вбий слугу дїльчого, а дістанеш ся до царства небесного, пояснив йому отець Васїлянин. Далї піп розмалював йому, які роскоші райські чекають його, як зрадуєть ся найсвятїщий отець у Римі, коли дізнаєть ся, що він Іван Олейко сотворив таку велику прислугу престолови апостольскому, походивши ворога віри Христової.

Олейко як зачадїлий вийшов з церкви. Решту недїленьки сьвятої пан Олейко привів як личило б доброму католикови. Фред Хомут мав забаву з нагоди христин його десятої ,,бейбі''. Після Христового припису було розбито пару бочівок пива і ґальон спірітусу розвели з водою і смаженим цукром.

,,Згда упили ся'' не знати за чого котрийсь з кумів потяг по уху пана Олейка. Руська кров заграла в усїх присутних. Почав ся загальний бій, в котрім взяли участь як чоловіки, так і жінки. Повилїтали всї вікна і двері, в хатї поломили усї меблї і в газарді бою розтоптали одну ніжку немовляти.

Олейка затягла донька до дому, а решта гостей відїхали автомобілем ночувати на поліції.

Качаючись пяний на постелї, Олейко грозив грішникови і обіцяв вступитись за пана бога...

(Дальше буде)

Про Мексико.

Краї з диким некультурним населенем підлягають тепер політичній і економічній неволї країв з вищою культурою. Таким приміром може служити Балкан, Персія, ціла Африка, богато полуднево -- американських країв і між иньшим Мексико. Мексико вважаєть ся як незалежна република, але в дійсности се є панщизняний фільварок стейтських капіталїстів і горстки мексиканських дїдичів.

Американські богатирі володїють у Мексико маєтком, що вартує поверх $1.057 000.000 котрий складаєть ся з земель, лїсів, фабрик і удїлів. За часів пановання Порфіріо Діяза американським і мексиканським богачам добре поводилось у Мексико, заселенім темним як ніч півдиким народом. Там тодї процвитав піонаж, себто державна неволя. За довг могли кождого бідака арештувати і віддати панови на відробок довгу. Пан клав цїну на робітника 20¢ денно, а за їду бажав собі 50¢. Таким чином арештований нїколи свого довгу не міг відробити. Забиті в желїза, під доглядом узброєної варти сї піони - невільники обробляли задурно поля мексиканських дїдичів і американських плянтаторів, з чого вони мали мілїонові зиски. Мексико стало величезним пеклом, в котрім нїодин бідак не міг бути певним, що завтра не дістанеть ся до неволї.

Діяз попертий грішми американських капіталїстів ґрасував з своїми опришками по рідному краю, неволючи і нищучи мексиканський люд.

Та щоб зміцнити своє панованє Діяз, час від часу мусїв згладити з сьвіта, котрого із дїдичів, коли дізнав ся, що той стоїть йому в опозиції. Так Діяз зачепив фамілїю Мадерів: декотрих посадив до вязниці, а декотрі втїкли за границю.

Стейтський капіталїст Ротшильд попер Мадеру грішми і порадив зробити повстанє проти Діяза.

Ротшильд мав надію скористатись матеріяльно в попертю Мадери.

Мадеро побив Діяза, а будучи д е м о к р а т о м, став запроваджувати у Мексико більш людські відносини, касуючи піонську неволю, впроваджуючи замість права ножа і кулї, право виборче. Мадеро дбав лиш про добро мексиканської буржуазії, а стейтських круків долярників відпихнув.

Тодї тайна орґанїзація капіталїстів доручила американському амбасадорови Вильсонови у Мексико скинути Мадеро. Сей панок поворожив долярами і почалось повстанє Фелїкса Діяза. Гуерта захопив президентське крісло. Мадеро і богато його рідних згинуло. Мексико знов у руках злодія, котрий радий служити стейтським богачам, а пігнати у неволю піонажу усей свій нарід. Але в Мексико є ще демократи, подібні до Мадера, що не хочуть заглади своєму краєви, тай сам нарід не хоче йти в ярмо рабства. Гуерта поборов Мадеро у Мексико-столиці, але усей край, а особливо стан Сонора повстав проти поломленя конституції і демократизму. Минуло кілька місяців від смерти Мадеро, а уряд Гу-

ARCHIVES OF ONTARIO
TORONTO